

AUTHENTICITEIT

De wereld is bezeten van authenticiteit. Eerlijke boter, ongeplote kip en zuivere koffie. Echt, echt, echt. Maar bovenal willen we zélf echt zijn, onszelf, authentiek. En de paradox is dat die obsessie voor authenticiteit leidt tot een overdaad aan schijnauthenticiteit. De narcist die alles en iedereen aan zijn laars lapt onder het mom van lekker jezelf zijn. The rebel without a cause die zich tegen elke regel van buitenaf verzet omwille van oorspronkelijkheid, koste wat kost. De politicus die in een intensieve mediatraining heeft geleerd hoe losjes authentiek over te komen. De Hagenees die na drie jaar meedraaien in een televisieserie over onvervalste Hagenezen feilloos zijn vervalste zelf weet te spelen.

Lied van schijn en wezen.

Maar wat is dan echt?

Wat is dat wezen?

Wat betekent jezelf zijn?

Betekent het jezelf vinden, jezelf uitvinden, een voorgegeven innerlijke kern blootleggen, je ziel opdelven? Hoe weet je wie je bent? Hoe word je wie je bent?

Het blijkt nog niet zo makkelijk daar de vinger op te leggen. Op een bepaald moment kreeg ik de associatie met een patiënt van de bekende neuroloog Oliver Sachs. De man zag zijn schoenen aan voor zijn voeten en zijn voeten voor zijn schoenen. Toen hij na het spreekuur wilde vertrekken pakte hij het hoofd van zijn vrouw beet en probeerde het op te zetten. Hij dacht dat ze een hoed was. Was de man authentiek? Ongetwijfeld. Toch is dit niet wat we bedoelen als we zeggen dat we authentiek willen zijn. Maar wat dan wel?

Het begrip authenticiteit stamt van het Griekse *authéntikos* dat 'uit de eerste hand' betekent.

Oorspronkelijk. De dikke van Dale voegt daar nog een tweede betekenis aan toe: zuiver. En een derde: eigen-aardig..

Rousseau, de oervader van het ideaal van authenticiteit, beschouwde de natuur als de bron van het goede, van onschuld en van liefde. De eerste zin uit zijn beroemde boek *Emile of over de opvoeding* luidt: "Alles wat komt uit de hand van de schepper is goed, alles wat komt uit de hand van de mens is verdorven". Beschaving bederft. Met verve bepleit Rousseau een natuurlijke opvoeding en keert hij zich tegen theater, tegen literatuur, en tegen luxe. Enigszins wonderlijk voor een man die zijn vijf kinderen te vondeling legde, naam maakte met een succesvolle opera en gehecht was aan dure sieraden.

Zijn abstracte filosofie en concrete leven sloten bepaald niet naadloos op elkaar aan maar daar deed Rousseau niet moeilijk over. "Liever" zo schreef hij "ben ik vol paradoxen dan vol vooroordelen". Misschien legt die kloof tussen filosofie en praktijk ook wel de paradox bloot onder Rousseau's invulling van het begrip authenticiteit. Om dicht bij de natuur te blijven moeten we behoorlijk wat kunstgrepen toepassen, zo laat hij zien in *Emile*. Want behoort het "cultureel" niet ook tot onze natuur? Is het niet eigen aan de mens om voortdurend iets van zichzelf te maken?

Dat is het idee van Nietzsche. Ook hij verdedigt een moraal van authenticiteit. maar hij definieert authenticiteit niet als jezelf zijn maar jezelf wórdend. De mens is geroepen, zo hoorden we net, om een "heilige jazegger" te zijn, een "nieuwbeginner". Hij moet zichzelf scheppen, zijn bestaan ontwerpen. Daarom, zo raadt Nietzsche: durf te leven, geef je karakter stijl, hou je verre van de betweters, goeroes, profeten, kuddedieren, zoek uit wat voor jou van wezenlijk belang is, wees moedig en creatief en op je vierkante meter een vorst, beproef en toets je eigen waarden in de praktijk van alledag. "Er is in de wereld één weg die niemand kan gaan behalve jij. Waarheen hij leidt? Vraag niet, ga hem."

Het deed me denken aan de parabel "Voor de wet" van Franz Kafka. Een boer komt bij de poort van de wet en wil naar binnen maar krijgt geen toestemming van de wachter. "Misschien later dan?" vraagt de man. "Dat is mogelijk", zegt de deurwachter, "maar nu niet". De boer probeert langs de wachter heen een blik door de open poort te werpen. De wachter lacht, en zegt: "Waarom probeer je niet naar binnen te gaan, ondanks mijn verbod. Maar ik waarschuw je: er staan van zaal tot zaal poortwachters, de een nog machtiger dan de ander". Even aarzelt de boer, "maar als hij de poortwachter met zijn pelsjas beter bekijkt, zijn grote spitse neus, de lange, dunne, zwarte Tartaarse baard, besluit hij toch maar te wachten". Hij neemt plaats op een krukje naast de poort en daar zit hij, dagen, jaren. Hij bekijkt de poortwachter zonder ophouden, en vergeet de andere poortwachters. Deze ene lijkt hem een niet te passeren obstakel. Hij vervloekt zijn lot; "in de eerste jaren luid en lomp, later, als hij oud wordt broemt hij alleen nog maar wat". Zijn ogen verzwakken maar hij onderscheidt in het toenemende duister een lichtglans die onophoudelijk uit de poort stroomt. Als zijn laatste dagen zijn geteld wenkt hij de poortwachter en stelt hem die éne vraag die hij nog niet eerder gesteld heeft. Hoe komt het dat in al die jaren niemand behalve hij heeft gevraagd om naar binnen te mogen gaan? De deurwachter

schreeuwt in het oor van de inmiddels bijna dove man : “Niemand anders kon hier binnengaan, want deze ingang was alleen voor jou bestemd. Ik ga nu weg en sluit hem”. Het leven van de boer is een permanent nog-niet geleven. Onvervuld.

Hij heeft zichzelf belet zijn unieke weg te gaan en alleen hij is daarvoor verantwoordelijk. Iedereen heeft zijn eigen poort en zijn eigen poortwachter. Iedereen zijn eigen obstakels, hindernissen, beproevingen. En je moet het lef hebben de hindernissen te nemen, die beproevingen te doorstaan. “Zeven maal opnieuw geboren wordt een mens om mens te worden”.

Wat opvalt in de beschouwingen van Rousseau, Nietzsche en Kafka is dat zij de mens in zijn eentje verantwoordelijk maken voor zijn authenticiteit. Waar is de ander? Heb ik geen medemensen, een gemeenschap nodig om mezelf te ontplooien, om uit te groeien tot een authentieke persoonlijkheid? Een jij die mij ik maakt? Een wij dat jou jij maakt? Heb je niet de veiligheid van een wij nodig om een ik te kunnen zijn? Wat gebeurt er als je niet gezien, gehoord, gekend, geliefd bent?

Overgelaten aan onszelf worden we richtingloos en radeloos. Het is van vitaal belang (zo vitaal als eten en drinken) om te horen bij een verband. We willen niet zonder, kunnen niet zonder, gaan dood zonder. We hebben elkaar nodig om mens te worden en te blijven. Alleen in relatie tot de ander, in dialoog met de wereld, kan ik mijn diepste zelf vinden, uitvinden. Alleen in die samenspraak ontdek ik wat mens-zijn voor mij inhoudt en tot welke manier van leven ik geroepen ben.

En dat betekent dat ik niet alleen anderen nodig heb om van me te houden en me vast te houden, maar ook om mij te spiegelen, uit te dagen, te confronteren, het gevecht met me aan te gaan.

Jakob krijgt na de worsteling met die mysterieuze ander, -man, engel, God- bij het dagen van de morgenrood een nieuwe naam. Voortaan heet hij 'Israël' wat 'strijder met God' betekent. En zoals je vriendschap met God in de bijbel mag begrijpen als vriendschap tussen mensen, zo zou je de worsteling met God kunnen interpreteren als de worsteling tussen mensen. Wij zijn Jakob bij de Jabbok op de breuklijnen van ons leven. In de uren van vervreemding, teleurstelling, schaamte, verraad. De uren waarin we vechten we met God en elkaar.

Ischa Meyer had nog een andere interpretatie van de tekst. Bij de begrafenis van zijn vader las hij in een eigen vertaling: “En Jakob bleef helemaal alleen achter, en hij vocht met zijn eigen zelf, tot de dageraad aanbrak”. Misschien is het zo. Vecht je in de worsteling met God en de mensen ook of juist met je diepste zelf. Met degene die je bent: stug, bang, gepantserd. Met degene die je zou willen worden en soms in flitsen óók al bent : ongemaskerd, transparant, je zuiverste zelf,. En vaak daagt dan na een afmattende nacht mét het morgenrood een nieuw inzicht.

Wonderlijk genoeg steeds hetzelfde nieuwe inzicht.

Het inzicht dat ik 'mijn diepste ik' word in het overstijgen van mijn platte zelf. Dat ik 'ik' word in het kijken, denken, voelen, ervaren vanuit de ander.

Zo geformuleerd komt het ideaal van authenticiteit dicht bij de bijbelse visie op menswording.

Geschapen naar zijn beeld en gelijkenis. Niet om te pijnigen, te kwetsen, te vernederen, maar om er te zijn voor elkaar, om lief te hebben zoveel we kunnen. Bestemming en opdracht tegelijkertijd, vastgelegd in de Thora. Een bestemming die gelukkig maakt. Zoals de psalmist dicht:

“Leid mij langs uw uitgehouwen paden
uw geboden woorden, die alleen begeer ik.”

Is dit niet opnieuw een paradox?

Wat blijft er over van mijn unieke weg als ik langs uitgehouwen paden word geleid?

Welke speelruimte rest mij om mijn authenticiteit vorm te geven als het binnen het kader van morele wetten is?

Het eigene zit hem in de persoonlijke invulling van die universele bestemming. “Honderd bloemen mogen bloeien, vlijmende papavers, morgensterren aan de dijken, grond en lucht genoeg...”

Het eigene zit hem in de inkleuring van die universele bestemming met de volstrekt on-inwisselbare tinten -vijftig tinten morgenrood- van het palet van jouw ziel.

Jouw karakter, jouw talenten, jouw eigen- aardigheden, jouw geschiedenis.

Jij raadselachtig anders dan elke ander, geheimzinnig uniek. Er is maar een iemand die kijkt zoals jij, denkt zoals jij, lacht zoals jij, een weg en een poortwachter heeft zoals jij en precies die strijd met God en de mensen heeft uit te vechten. “

Authenticiteit. Leven zoals leven bedoeld is. De mens zoals de mens bedoeld is: een naaste te zijn voor onze naasten, vanuit de bevrijdende wetenschap dat we gezien, gekend, geliefd zijn in ziel en gebeente.

En voor wie er niet aan wil heb ik slecht nieuws. Michel de Montaigne verzuchtte ruim vijf eeuwen geleden al: “Ik zou mijn leven graag aan iemand anders over laten. Maar ja, aan wie?” We zullen eraan moeten geloven. Tot onze laatste snik. En zo is het. Gelukkig.

Colet van der Ven.

Gelezen: Genesis 32, 23 – 30 en fragment uit 'Aldus sprak Zarathoestra' van F.Nietzsche